

Raadsvoorstel

Burgemeester en wethouders

Jaargang : 2023
Zaaknummer : 3108015
Datum : 11 april 2023
Onderwerp : Incidenteel werkbudget Limes 2023

Voorstel:

1. In te stemmen met het beschikbaar stellen van extra projectbudget van € 300.000,- ten behoeve van de uitvoering van de Limes-projecten (inclusief co-financiering subsidie provincie) en werkbudget voor onderzoek en toevalsvondsten Limes in 2023;
2. Dit budget te dekken middels een onttrekking aan de Algemene Reserve;
3. De mutatie in de begroting te verwerken middels een separate begrotingswijziging;
4. Eventueel niet aangewende middelen vloeien bij de afsluiting van het project terug in de Algemene Reserve met uitzondering van het onderdeel 'werkbudget onderzoek en toevalsvondsten Limes'.

Kerngegevens

Publiekssamenvatting

In 2022 is een incidenteel werkbudget ter beschikking gesteld speciaal voor het Limesjaar 2022. De erkenning van de Neder-Germaanse Limes als UNESCO Werelderfgoed in 2021 heeft de activiteiten rondom de Limes in Alphen in een stroomversnelling gezet en dit zet zich ook door in 2023. In 2022 heeft Alphen aan den Rijn zich op het gebied van de Limes stevig op de kaart gezet, ook binnen de provincie, en het onderwerp blijft ook komende jaren Europees, landelijk, provinciaal en lokaal van groot belang en geeft een boost aan de ambitie om 'Alphen, Wereldstad aan de Limes' verder op de kaart te zetten. De middelen hiervoor zijn niet begroot binnen erfgoed voor 2023. Daarnaast is er afgelopen jaar in de nieuwe woonwijk bij Hazerswoude-Rijndijk, Westvaartpark, een grote archeologische vindplaats ontdekt. Aangezien hier veel meer vondsten zijn geborgen dan verwacht, plus een hele houtconstructie is aangetroffen, zijn de financiën niet toereikend gebleken voor verder veldwerk/uitwerking/analyse/ conservering. Binnen erfgoed is er geen vaste reservering voor kosten die samenhangen met toevalsvondsten (daar waar de grond al is overdragen aan de ontwikkelaar) en onderzoek. Er zijn indicaties dat er op meerdere locaties in Alphen aan den Rijn ook mogelijk nog archeologische Limes-gerelateerde toevalsvondsten aangetroffen kunnen worden waarbij budget nodig is voor veldwerk uitwerking/analyse/conservering. Daarnaast

worden over toevalsvondsten tot op heden geen afspraken gemaakt met ontwikkelaars in overeenkomsten.

Voorgesteld wordt om via een onttrekking aan de Algemene Reserve €300.000 beschikbaar te stellen voor de Limes 2023. Hiervan wordt € 150.000,- gereserveerd voor nader onderzoek bij archeologisch onderzoek en mogelijke archeologische toevalsvondsten Limes. Daarnaast wordt in 2023 ingezet op een meerjarenprogramma Limes en een verkenning van de mogelijkheid/wenselijkheid voor alternatieve mogelijkheden om deze onverwachte kosten vooraf af te dekken. Om daadwerkelijk gebruik te kunnen maken van dit budget is een besluit nodig van de Raad.

Inleiding

In juli 2021 is de Neder-Germaanse Limes erkend als Werelderfgoed! Alphen aan den Rijn heeft geen werelderfgoedsite, aangezien we geen zichtbare vondsten meer hebben op de gevonden plek, maar ligt wel aan deze Limes en neemt daar een belangrijke plaats in. Als gemeente zijn wij nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de nominatie, door te participeren in provinciale en landelijke werkgroepen o.l.v. de Provincie Zuid-Holland en Nederlandse Limes Samenwerking (NLS).

De Neder-Germaanse Limes is dus een belangrijk cultuurhistorisch en archeologisch thema in de gemeente Alphen aan den Rijn. Daarom heeft het college in het coalitieakkoord de ambitie uitgesproken de gemeente meer te willen promoten als Limeshoofdstad. Ook in het eerdere 'Uitvoeringsprogramma 2018-2022' van het vorige college stond de ambitie al opgenomen dat de Romeinse Limes een UNESCO Werelderfgoedstatus zou krijgen en dat Alphen aan den Rijn op de kaart staat als Romeinse stad. Door samen met lokale belanghebbenden gezamenlijk in te zetten op het op de kaart zetten van Alphen aan den Rijn als Romeinse stad langs de Limes met twee castella, de vindplaats van dé Zwammerdamschepen, De Haven en Archeon, en organiseren van een feestjaar in 2021, het jaar waarin de Romeinse Limes UNESCO Werelderfgoed werd.

Limes-activiteiten 2022 en verder

Vanwege Corona is het feestjaar opgeschoven naar 2022. Voor dit feestjaar is eind 2021 een werkbudget verkregen. In 2022 zijn diverse activiteiten in gang gezet. Vele lokale belanghebbenden hebben zich verenigd en zijn drukdoende geweest met allerlei activiteiten voor het feestjaar en vooral voor structurele borging van zichtbaarheid van het Romeinse verleden in onze gemeente. Daarnaast is er een Regiegroep 'Alphen, Wereldstad aan de Limes' ontstaan, gevormd door Archeon, Nigrum Pullum, PReT, Stichting Centrummanagement en de gemeente, en speciaal voor Pleisterplaats Albaniana/ Stadshart een stuurgroep. Voor de Pleisterplaats Albaniana is namelijk een apart programmaplan Versterking Pleisterplaats Albaniana opgesteld voor meerdere jaren, bestaande uit 13 deelprojecten, waarvoor ook vanuit de regeling Erfgoedlijnen van de Provincie Zuid-Holland in 2021/2022 een subsidie is verkregen. De actieve inzet van Alphen aan den Rijn op de Limes is niet onopgemerkt gebleven, waarmee we provinciaal goed op de kaart staan. Een van de resultanten is dat we zijn verzocht om wederom een aanvraag Erfgoedlijnen in te dienen, waarmee wederom subsidie beschikbaar wordt gesteld voor Pleisterplaats Albaniana. Voor deze aanvraag komt de focus te liggen op het 'vermarkten' van de Limes (bekendheid). De samenwerking en diverse initiatieven en projecten worden in 2023 en verder doorgezet.

Samengevat:

Activiteiten	Gerealiseerd 2022
Website Romeins Alphen	€ 23.500,-
Programmaboek Alphen, Wereldstad ad Limes (huis-aan-huis geheel Alphen)	€ 24.000,-
Communicatie en marketing, inclusief Limes netwerkborrel Q1 2022	€ 10.000,-
Nader onderzoek toevalvondst Westvaartpark, Hazerswoude	€ 35.000,-
Bijdrage Romeins Weekend	€ 22.500,-
Wetenschappelijk Limes Congres	€ 20.000,-
Co-financiering subsidies Provincie ZuidHolland 2022 (diverse onderdelen: Limesverbinder, routes, programmering, aanhaking VVV, Brugwachtertje, verbinding Archeon - Nigrum Pullum - Pleisterplaats - Groene Hartgebied, bebording, gaming, deels cofinanciering subsidie Erfgoedlijnen 2023)	€ 60.000,-
Bijdrage maquette Castellum Albaniana	€ 5.000,-
Overige initiatieven, activiteiten, inzet aanvullende capaciteit	€ 50.000,-
Totaal	€ 215.000,-

In 2022 zijn diverse projecten voorbereid, maar nog niet alle projecten daadwerkelijk opgestart. De samenwerking en diverse initiatieven en projecten worden daarom in 2023 (en verder) doorgezet. Voor de toevalsvondsten Limes is in 2022 € 35.000,- aan budget ingezet, aangevuld met een subsidie, maar is een aantal zaken ook niet opgepakt omdat het budget te beperkt bleek. De reële verwachting is dat het benodigd budget voor nader onderzoek en nieuwe vondsten in 2023 hoger zal zijn.

Werkbudget Limes 2023

Om de ambitie van 'Alphen, Wereldstad aan de Limes' waar te maken en Alphen aan den Rijn nu daadwerkelijk verder op de kaart te zetten als Romeinse stad is in 2023 een incidenteel budget van €300.000 essentieel.

Binnen erfgoed is ondanks de duidelijke ambitie in het Uitvoeringsplan geen apart werkbudget opgenomen om de activiteiten Limes zoals gestart in 2022 en die doorlopen in 2023 te bekostigen en de structurele initiatieven te borgen. Daarnaast vraagt de aanvraag Erfgoedlijnen van de provincie Zuid-Holland in 2022/2023 (zie boven) om een co-financiering van ca. € 75.000,00. Deze co-financiering kan deels gedekt worden uit middelen Limesjaar 2022 verbonden aan doorgeschoven projecten (€ 18.380), maar daarmee resteert een nog te dekken bedrag van € 56.620,00. Het College van Gedeputeerde Staten heeft reeds op 1 november 2022 het project Pleisterplaats Albaniana vastgesteld als een van de projecten waarvoor subsidie

beschikbaar is, inclusief het toe te kennen subsidiebedrag. De subsidie is op 30 maart 2023 ook officieel toegekend. Verder is het in het kader van zogenaamde 'toevalsvondsten' Limes ook een reservering benodigd.

Budget toevalsvondsten Limes

Kosten voor archeologisch onderzoek dat in het kader van een aanvraag van een vergunning wordt uitgevoerd, komen in beginsel voor rekening van de aanvrager. Na afdoende onderzoek wordt een gebied over het algemeen vrijgegeven (wettelijk bepaald). Tijdens bouw- of andere werkzaamheden kan het echter voorkomen dat men stuit op een toevalsvondst. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest in Westvaartpark in Hazerswoude-Rijndijk. De kosten die verbonden zijn aan eventueel nader onderzoek, uitwerking, analyse en conservering komen bij een toevalsvondst daarom momenteel voor rekening van de gemeente en zijn niet voor rekening van de vinder/vergunninghouder tenzij hierover specifieke afspraken zijn gemaakt (bijvoorbeeld door middel van een clause in de afgegeven omgevingsvergunning).

Op dit moment is er geen jaarlijks budget gereserveerd voor archeologische Limes toevalsvondsten. Aangezien de verwachting is dat er op diverse locaties waar de grond na afdoende archeologisch onderzoek is vrijgegeven, toch Limes-gerelateerde toevalsvondsten verwacht kunnen worden binnen de gemeente, is het wenselijk als er een werkbudget beschikbaar komt in 2023 waar aanspraak op gemaakt kan worden.

Bij gemeentelijke projecten (zoals riolering en watercompensatie) wordt altijd archeologisch onderzoek gedaan. Soms is het nodig om, buiten de bestaande regels, het onderzoek en de resultaten naar een hoger plan te tillen, bijvoorbeeld door extra analyses te laten uitvoeren op het vondstmateriaal. Dit soort onderzoek is niet altijd verplicht, maar kunnen wel inzichten opleveren die we nog niet hebben gehad voor de gemeente. Dit soort onderzoek is kostbaar en past niet altijd binnen het projectbudget. Daarnaast zijn er projecten die niet per se gebonden zijn aan een vergunningaanvraag of geplande werkzaamheden, waarvoor op dit moment geen budget beschikbaar is. Te denken valt aan projecten over het landschap in de Romeinse tijd of de uitwerking van 'oud' onderzoek.

Voorgesteld wordt om van het totale werkbudget Limes 2023 €150.000 te reserveren voor nader onderzoek bij archeologisch onderzoek en mogelijke toevalsvondsten Limes. Wel hebben we daarnaast de vraag uitgezet bij de juridische afdeling om de mogelijkheid te gaan verkennen voor alternatieve mogelijkheden om deze onverwachte kosten vooraf af te dekken. De wenselijkheid hiervan blijft daarin uiteraard een vraagstuk, aangezien de ontwikkelaar dan met aanvullende kosten wordt belast en dat dit effect kan hebben op de aantrekkelijkheid van Alphen als ontwikkellocatie (ook voor woningbouw).

Meerjarenprogramma Limes 2024-2028

Bij de recente presentatie van de Regiegroep 'Alphen, Wereldstad aan de Limes' dd. 27 maart 2023 aan het College bij de Collegelunch is ook gezamenlijk stilgestaan bij de gezamenlijke ambitie en de borging van alle inspanningen op de Limes voor de komende jaren. Gezamenlijk is de wens uitgesproken voor het opstellen van een meerjarenprogramma Limes mede als onderlegger voor een structurele financiële meerjarendeckking. Naar aanleiding van deze wens wordt in 2023 ingezet op een meerjarenprogramma Limes.

Beoogd maatschappelijk resultaat

- Samen met lokale belanghebbenden Alphen aan den Rijn structureel op de kaart zetten als 'Wereldstad aan de Limes'.
- Borging erfgoed
- Aandacht voor erfgoed
- Versterking recreatie en toerisme
- Versterking Stadshart – toekomstbestendige binnenstad
- Sterke en duurzame economie
- Vitale woon- en werkgemeente

Kader

De belangrijkste kaders zijn:

- Coalitieakkoord 2022–2026, Zichtbaar en dichtbij
- Uitvoeringsprogramma College 2018–2022
- Omgevingsvisie Alphen aan den Rijn "Groene gemeente met lef"
- Toekomstvisie en Actieagenda PReT 2020–2025
- Visieplan Vitaal Stadshart 2019 en uitvoeringsplan
- Programmaplan Versterking Pleisterplaats Albaniana 2022 en verder
- Toekomstperspectief voor landschap en stad

Argumenten en aandachtspunten

1. *De ambitie uit het 'Uitvoeringsprogramma 2018–2022' heeft niet geleid tot een verhoging van het erfgoedbudget ofwel een apart budget voor de Limes voor de periode 2021–2025. In het huidige coalitieakkoord is de Limes wederom al een thema opgenomen en is de ambitie uitgesproken om de gemeente te promoten als Limeshoofdstad. Het erfgoedbudget 2023 en de komende jaren is niet toereikend voor het doorzetten van de Limes-projecten en initiatieven en de aanverwante activiteiten.*

Om ervoor te zorgen dat in gang gezette initiatieven en projecten in het Limesjaar doorgezet kunnen worden en geborgd voor de toekomst is er een apart budget voor de Limes nodig.

2. *Willen we ons als gemeente nu daadwerkelijk structureel profileren als 'Wereldstad aan de Limes' dan zijn de UNESCO nominatie, de diverse projecten en initiatieven op Limes-gebied en de reeds ontstane samenwerkingsverbanden hiervoor een uitgelezen kans. Om dit samen met lokale belanghebbenden te kunnen doen is echter budget nodig. De verschillende partijen zijn al drukdoende met de voorbereidingen en wij kunnen als gemeente nu niet achterblijven.* De beleidsmedewerker erfgoed is programmamanager Limes en in die hoedanigheid aangesloten bij de in 2021 ontstane regiegroep Wereldstad aan de Limes, waar lokale belanghebbenden als het Archeon, NIGRUM PULLUM, Hazenberg Archeologie, Stichting Centrummanagement en PReT in vertegenwoordigd zijn. De drie pijlers van Wereldstad aan de Limes (het Centrum, Archeon en Nigrum Pullum) zijn hiermee vertegenwoordigd. Vanuit het Centrum is in samenwerking met de andere twee pijlers een subsidieaanvraag voor de Erfgoedtafel Zuid-Holland ingediend in 2021 met als titel 'Pleisterplaats Versterking Albaniana' en toegekend. In 2022 is de gemeente verzocht om ook voor 2023 een aanvraag in te dienen, omdat we met onze initiatieven en projecten goed

bijdragen aan de Limes-beleving in ZuidHolland. Dit is één van de vele initiatieven waar wij als gemeente een bijdrage aan leveren om onze ambitie waar te kunnen maken.

3. Indien de gemeente er voor kiest om vondsten en archeologische informatie niet verloren te laten gaan, is er structureel budget nodig voor eventuele Limes-gerelateerd onderzoek en (toevals)vondsten.

Zonder budget is nader onderzoek niet mogelijk en kan er erfgoed en belangrijke informatie verloren gaan.

Duurzaamheid

Dit voorstel heeft geen duurzaamheidsaspecten.

Participatie

Samen met diverse lokale belanghebbenden wordt hard gewerkt om Alphen aan den Rijn structureel op de kaart zetten als 'Wereldstad aan de Limes'. Vanuit de hoofdstakeholders (Archeon, Nigrum Pullum, PReT, Stichting Centrummanagement Stadshart en de gemeente) is tevens een regiegroep 'Alphen, Wereldstad aan de Limes' in het leven geroepen. Hier vindt structureel afstemming plaats en worden tevens gezamenlijke initiatieven ontplooid. Een van de uitvloeisels is het programmaplan Pleisterplaats Albaniana, die nu leidend is voor diverse subsidie-aanvragen bij de provincie. In de uitvoering daarvan wordt ook de samenwerking doorgetrokken en met diverse partijen samengewerkt.

De rijkssubsidie SPUK Impuls Jongerencultuur 2022 is deels toegekend aan het project waarbij jongeren uit gemeente Alphen aan den Rijn mee kunnen werken aan het archeologisch onderzoek in het Westvaartpark in Hazerswoude-Rijndijk.

Financiële consequenties

Kosten

Het gevraagde werkbudget Limes 2023 is onder meer opgebouwd uit:

Co-financiering aanvraag Erfgoedlijnen Provincie Zuid-Holland (diverse projecten programma Pleisterplaats Albaniana, waaronder marketingplan en diverse marketingactiviteiten)	€	52.000,00
Overige initiatieven, activiteiten (zoals Romeins weekend, congressen, fysieke verbinding Limes locaties), inzet aanvullende capaciteit	€	98.000,00
Onderzoek en (toevals)vondsten Limes	€	150.000,00
TOTAAL	€	300.000,00

Dit besluit ziet op het beschikbaar laten stellen van incidenteel werkbudget (en dekking) voor de Limes 2023 inclusief budget onderzoek en toevalsvondsten Limes ad. € 300.000.

Periode vanaf 2024 en verder

Voor de periode 2024–2025 zijn nog geen budgetten in de begroting opgenomen. Voorgesteld wordt om deze budgetvraag onderdeel te laten worden van het kadernota proces voor de begroting 2024. In 2023 wordt ingezet op het opstellen van een Meerjarenprogramma Limes.

Dekking

Er zijn aanvullende middelen (budget/dekking) nodig voor de uitvoering van het voorstel. Deze middelen zullen in eerste instantie conform stringent begrotingsbeleid gevonden worden binnen:

1. de desbetreffende programma's waar het betrekking op heeft;
2. de totale begroting(s)ruimte;
3. algemene dekkingsmiddelen (taakstelling/begrotingssaldo).

Na toetsing conform het "stringent begrotingsbeleid" is gebleken dat geen dekking gevonden kan worden binnen de huidige begroting. Daarom wordt voorgesteld de benodigde dekking ad. € 300.000 te onttrekken ten laste van de algemene reserve. Deze financiële gevolgen worden via een separate begrotingswijziging bij het raadsvoorstel in de begroting verwerkt.

Eventueel niet aangewende middelen blijven bij de afsluiting in 2023 in de Algemene Reserve, met uitzondering van het subonderdeel 'onderzoek en toevalsvondsten Limes'.

Realisatie

Het Programmaplan Versterking Pleisterplaats Albaniana is reeds in uitvoering en wordt doorgezet. Daarnaast is een aanvullende subsidieaanvraag ingediend bij Provincie Zuid-Holland en deze is op 30 maart 2023 ook toegekend.

Bijlage(n)

N.v.t.

Gewaarmerkte bijlage(n)

N.v.t.

Burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,

de secretaris a.i.,

de burgemeester,

Besluit

Gemeenteraad

Jaargang : 2023
Zaaknummer : 3108015
:
Onderwerp : Incidenteel werkbudget Limes 2023

De raad van Alphen aan den Rijn,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 april 2023,

besluit:

1. Een extra projectbudget van € 300.000,- voor de uitvoering van de Limes-projecten (inclusief co-financiering subsidie provincie) en werkbudget voor onderzoek en (toevals)vondsten Limes in 2023 beschikbaar te stellen;
2. Dit budget te dekken middels een onttrekking aan de Algemene Reserve;
3. De mutatie in de begroting te verwerken middels een separate begrotingswijziging;
4. Eventueel niet aangewende middelen bij de afsluiting van het project terug te laten vloeien in de Algemene Reserve met uitzondering van het onderdeel 'onderzoek en (toevals)vondsten Limes'.

Gewaarmerkte bijlage(n):

-Wijziging (12^e) van de programmabegroting 2023

Vastgesteld in de openbare vergadering van 25 mei 2023.

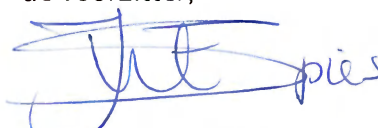
De raad van Alphen aan den Rijn,

de griffier,

drs J.A.M. Timmerman

de voorzitter,

mr. drs. J.W.E. Spies